

4. Verkkokerros

- **sovelluskerros**
  - ‘asiakas’
- **kuljetuskerros**
  - ‘end-to-end’
- **verkkokerros**
  - ‘deliver packets given to it by its customers’
- **siirtoyhteyskerros**
- **peruskerros**

16.4.2002

1

Verkkokerroksen palvelut

- **tavoitteet**
  - palvelut riippumattomia aliverkkojen tekniikasta
  - kuljetuskerros eristettävä aliverkkojen ominaisuuksista
    - lukumäärä
    - tyypit
    - topologia
  - kuljetuskerroksen käyttämät **verkko-osoitteet globaaleja**

16.4.2002

2

connection-oriented ~ connectionless

- **yhteydetön (Internet, 30 vuoden kokemus)**
  - aliverkot ovat luonnostaan epäluotettavia
    - tehtävä: bittien kuljetus
    - operaatiot: send packet, receive packet
    - virheen tarkistus, vuonvalvonta isäntäkoneille
- **yhteydellinen (puhelin 100 vuoden kokemus)**
  - muodostetaan yhteys, neuvotellaan parametrit (palvelunlaatu (QOS), kustannus)
  - kaksisuuntainen kuljetus, paketit järjestyksessä
  - vuonvalvonta, virhevalvonta

16.4.2002

3

Virtuaaliipiiri (virtual circuit)

- **Pakettikytkentäinen verkko voidaan toteuttaa kahdella tavalla**
  - datasähkeverkko
    - jokainen paketti käsitellään ja reititetään erikseen
    - pakettien järjestys voi muuttua
  - virtuaaliipiiriverkko
    - ~ piirikytkentäinen verkko
      - ensin yhteyden (virtuaaliipiirin) muodostus
      - sitten pakettien lähettäminen yhteyttä pitkin
    - ATM, X.25

16.4.2002

4

Piirikytkentäinen verkko

- ensin yhteyden muodostus
- sitten datan siirto yhteyttä pitkin
- yhteyden purku

4.1. Verkkokerroksen tärkein tehtävä: reititys

- **(hajautettu) päätöksenteko reitistä**
  - yhteydellinen: alussa
  - yhteydetön: jatkuvasti
- **jatkuvaa muutosta verkossa**
  - rikkoutuvat komponentit, muuttuva topologia
- **ristiriitaisia vaatimuksia reititykselle**
  - optimaalisuus /reilutus (fairness)
- **reitityksen suorituskyky**
  - mean packet delay, network throughput

16.4.2002

6

Reititysalgoritmi

- **Päätää, mikä reitti valitaan**
  - mihin paketti ohjataan seuraavaksi
- **dynaaminen verkkoympäristö => dynaaminen reititys**
  - jatkuvaan verkon tarkkailuun perustuva
    - Internetin reititys
  - muuttumaton ympäristö => käytetään kerran laskettuja reittejä tai sovitun lähetystapaa
    - tulvitus (flooding)
    - Dijkstran algoritmilla lasketut lyhyimmät reitit

16.4.2002

7

Tulvitus

- jokainen saapunut paketti lähetetään kaikille muille ulosmenoille
  - => verkko täyttyy pian paketeista
- eri tapoja tulvituksen lopettamiseen
  - käsitellään harjoituksissa
- käyttö
  - tietyissä erityistilanteissa tilanteissa hyödyllinen
    - käsitellään harjoituksissa

16.4.2002

8

Dijkstran algoritmi

- **'lyhyin' reitti yhdestä solmusta muihin**
  - $A \rightarrow \{\text{muut solmut}\}$
- **kaariin liittyy kustannus**
  - kapasiteetti (bps)
  - viive: hyppyjä, aikaa
  - raha
  - virhetodennäköisyys

16.4.2002

9

Algoritmi

- merkitään $D(v)$ on tähän asti tutkituista reiteistä lähtösolmusta A solmuun v halvin kustannus eli lyhyin pituus
- verkko $G = (V, E)$, V on solmujen joukko, E kaarten joukko
- olkoon $c(i,j)$ on kaaren (i,j) kustannus (≥ 0). Jos kaarta ei ole, $d(i,j)$ on ääretön
  - algoritmossa oletetaan, että kaikki kustannukset ovat ei-negatiivisiä

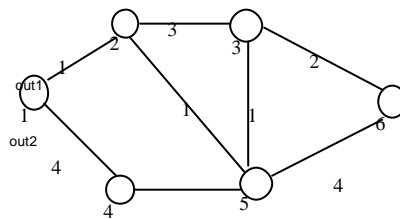
16.4.2002

10

1. $N := \{1\}; D(1) := 0; D(j) := d(j,1) (j <> 1);$
2. while $N \neq V$ do
3. etsi solmu w , joka ei vielä ole joukossa N ja jonka $D(w)$ on pienin N :ään kuulumattomista solmuista
4. $N := N \cup \{w\}$
5. kaikille muille N :ään kuulumattomille solmuille v $D(v) := \min\{D(v), D(w) + c(w,v)\}$
6. end while
7. end

Esimerkki

- Tarkastellaan esimerkkinä verkkoa

16.4.2002

12

1. $N = \{1\}$; $D(1) = 0$; $D(2) = 1$;
 $D(3) = \text{ääretön}$, $D(4) = 4$; $D(5) = \text{ääretön}$,
 $D(6) = \text{ääretön}$

3. pienin $D(v)$ on solmulla 2 (=1)

4. $N = \{1, 2\}$

5. $D(3) = 1 + 3 = 4$, $D(4) = 4$, $D(5) = 1 + 1 = 2$,
 $D(6) = \text{ääretön}$

3. pienin $D(v)$ on nyt solmulla 5 (=2)

4. $N = \{1, 2, 5\}$

5. $D(3) = 1 + 2 = 3$, $D(4) = 4$, $D(6) = 4 + 2 = 6$

3. pienin $D(v)$ solmulla 3 (=3)

4. $N = \{1, 2, 3, 5\}$

5. $D(4) = 4$, $D(6) = 2 + 3 = 5$;

3. Pienin $D(v)$ solmulla 4 (=4)

4. $N = \{1, 2, 3, 4, 5\}$

5. $D(6) = 5$

4. $N = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$

Löydetyt reitit ja kustannukset

- 1 → 2 : 1
- 1 → 2 → 5 → 3 : 3
- 1 → 4 : 4
- 1 → 2 → 5 : 2
- 1 → 2 → 5 → 3 → 6 : 5

Solmu	linkki	kustann.
2	1	1
3	1	3
4	2	4
5	1	2
6	1	5

Solmulle 1

16.4.2002

15

Reititystaulu

• Kukin reititin pitää kirjata reititiedoista

- minne paketti seuraavaksi lähetetään

Kohde	minne lähetetään
Abc	reititin D, ulosmeno 2
...	.....
Xyz	reititin T, ulosmeno 3

• reitittimien tietojen hankinta ja ylläpito?

- erityisen nopeasti muuttuvassa hyvin isossa verkossa

16.4.2002

16

Reititystietojen keruu

- kukin reititin kerää 'kustannustietoja' omasta ympäristöstään
  - esim. viiveet naapurireitittimiin
- ja vaihtaa tietoja muiden reitittimien kanssa
  - tai lähettää tiedot reitittimelle, joka keskitetysti laskee parhaat reitit
- kukin laskee esim. Dijkstran algoritmilla parhaat reitit koko verkosta
  - tai saa tarvitsemansa reititystiedot ne laskeneelta

16.4.2002

17

Etäisyysvektoreititys (distance vector)

• Arpanetin alkuperäinen reititys

- vieläkin RIP jonkin verran käytössä Intenetsissä

• kullakin reitittimellä reititystaulu

- kullekin verkon reitittimelle

- ulosmenolinja
- aika/etäisyys kohteeseen
  - hyppyjen lkm
  - arvioitu viive
  - jononpituus
  - jokin mitattavissa oleva

16.4.2002

18

reititustaulun ylläpito

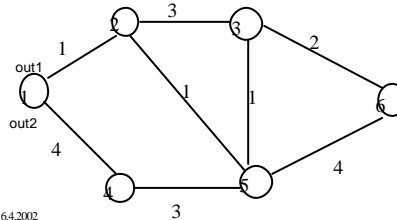
- tietojen vaihto naapurireitittimien kanssa
  - tietyin aikaväleihin
  - tilan vaihtuessa
- lasketaan uudet reitittaulut ('etäisyystaulut')
  - 'kustannus' naapuriin + naapurin ilmoittama 'kustannus' kohteeseen
  - kullekin solmulle valitaan pienimmän 'kustannuksen' reitti

16.4.2002

19

Esimerkki

- Tarkastellaan esimerkkinä verkkoa

16.4.2002

20

Solmun 3 reititustaulu

	3	2	5	6	
1	-	1(2)			=> 4 (2)
2	3		1(5)		=> 2 (5)
4	-		3(5)		=> 4 (5)
5	1	1(2)		4(6)	=> 1(5)
6	2		4(5)		=> 2 (6)

16.4.2002

21

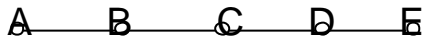
Ongelma: tietojen muuttumisnopeus

- tietojen muuttamiseen kuluu aikaa
- reagoi melko nopeasti hyviin uutisiin
  - uusi nopea reitti löytynyt/linkki jälleen pystyssä
  - tieto etenee joka vaihdossa yhden hypyn
- reagoi hitaasti huonoihin uutisiin
  - linkki nurin => etäisyys ääretön
  - joka vaihdossa 'paras arvio' huononee yhdellä
  - count - to - infinity -ongelma

16.4.2002

22

Hyvät uutiset etenevät nopeasti:

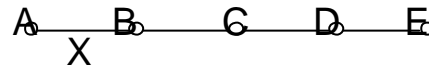

Aluksi yhteys A:han on poikki ja sitten linkki AB toimii taas:

	B	C	D	E
ääretön	ääretön	ääretön	ääretön	ääretön
1	ääretön	ääretön	ääretön	ääretön
1	2	ääretön	ääretön	ääretön
1	2	3	ääretön	ääretön
1	2	3	4	ääretön

16.4.2002

Huonot uutiset etenevät hitaasti:

Toimiva linkki katkeaa välillä AB:

	B	C	D	E
1	2	3	4	4
3	2	3	4	4
3	4	3	4	4
5	4	5	4	4
5	6	5	6	6
7	6	7	6	8
7	8	7	8	8

16.4.2002

24

Poisoned reverse (Split horizon)

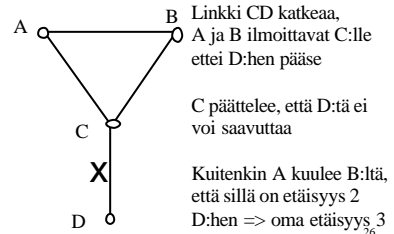
- **raitkaisu 'count-to-infinity'-ongelmaan**

- reititystietoja vaihdettaessa
  - ilmoitetaan etäisyys reitittimeen X äärettömäksi sille naapurille, jonka kautta tämä reitti kulkee
  - muille kerrotaan oikea etäisyys
- **tieto etenee yhden hypyn joka vaihdolla!**

16.4.2002

25

- **ratkaisu ei toimi aina**

16.4.2002

26

Linkkitilareititys (Link State Routing)

- **reitittimen tehtävät**

- selvitettävä naapurit ja niiden osoitteet
- mitattava etäisyys/ kustannus naapureihin
- koottava tietopaketti ko. tiedoista
- lähetettävä tietopaketti kaikille reitittimille
- laskettava lyhin reitti kaikkiin muihin reitittimiin esim. Dijkstran algoritmilla

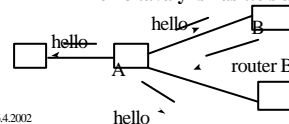
16.4.2002

27

Naapurien löytäminen

- reititin lähettää jokaiseen kaksipisteyhteyteen HELLO-paketin
- linjan toisessa päässä oleva reititin vastaa ja lähettää nimensä

- router ID
- nimien oltava yksikäsitteisiä koko verkossa

16.4.2002

28

Etäisyyden mittaaminen

- **kaikille naapureille ECHO-paketti**

- vastaanottajan palautettava paketti välittömästi

- => **kiertoviive (round-trip-time)**

- dynaaminen etäisyyssmitta

- **pitäisikö ottaa kuormitus huomioon?**

- kello käynnistetään, kun paketti viedään jonoon
- kello käynnistetään, kun paketti lähtee
- kuormitus mukana kuvaa todellista tilannetta
- jos kuormitus mukana => reititys muuttuu kuormitusta => reititys suosii huonoa reittiä

16.4.2002

29

Tietopaketin kokoaminen

- **muodostus**

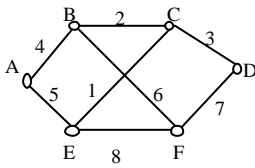
- tietyin aikavälein
- kun muutoksia havaittu

- **sisältö**

- reitittimen tunnus
- paketin järjestysnumero
- paketin ikä
- 'etäisyydet' kuhunkin reitittimen naapuriin
  - Erilaisia etäisyyssmittoja => eri reittejä eri liikenteelle

16.4.2002

30

B	
seq	
age	
A	4
C	2
F	6

Tietopaketin jakelu

- **käytetään tulvitusta (n. 10 minuutin välein)**
  - **pidetään kirjaa jo nähdystä paketeista**
    - reititin A, paketti 145
  - ⇒ paketti lähetetään korkeintaan kerran
- **paketissa elinaikalaskuri (age, time-to-live)**
  - väärät ja vanhentuneet tiedot katoavat aikanaan, vaikka reititin itse olisikin vikaantunut
- **tietopaketit kuitataan**
  - linjavirheiden takia
- **autentikointi paketteja vaihdettaessa**

16.4.2002

32

Miksi elinaikalaskuri on tarpeen?

- **virheellinen järjestysnumero**
  - kaatunut reititin aloittaa väärästä numerosta
    - edennyt jo pakettiin 204 ja aloittaa uudestaan paketista 0 => kaikki seuraavat paketit hylätään duplikaatteina pakettiin 205 saakka
  - virhe tietopaketin seq-kentässä
    - 4 muuttuu virheellisesti 65540:ksi => seuraavat paketit hylätään pakettiin 65541 saakka

16.4.2002

33

elinaikalaskuri (TTL-laskuri)

- **laskuri vähenee ajan kuluessa**
  - vähenee yhdellä sekunnin välein
- **paketti tuhotaan, kun laskuri = 0**
  - vanhentunut (virheellinen) tieto poistetaan
  - pitkäkö elinaika >> päivitysten väli
    - tuhotaan vain jos reititin kaatunut
    - usea (6) paketti on jäänyt saapumatta reitittimeltä
- **käytössä myös tulvituksessa**
  - kukin reititin vähentää yhdellä

16.4.2002

34

Lisäparannuksia

- **paketteja ei lähetetä välittömästi eteenpäin**
  - ne jätetään odottamaan
  - jos samalta reitittimeltä tulee muita paketteja, niistä valitaan vain yksi, tuorein edelleenlähetettäväksi

16.4.2002

35

Reittitaulun laskeminen

- **kukin reititin laskee omat reittitaulunsa**
- **kaikki tarvittava tieto on saatu tietopakettien avulla**
  - kukin linkki molempiin suuntiin
- **laskeminen Dijkstran algoritmilla**
  - lyhyin reitti kuhunkin muuhun reitittimeen
  - isoissa verkoissa voi olla muisti- ja laskenta-aikaongelmia

16.4.2002

36

ongelmia

- **väärin toimiva reititin**
  - kertoo vääriä tietoja
  - ei välitä tietopaketteja
  - väärentää tietopaketteja
  - laskee reitit väärin
- **isossa verkossa aina joku toimii väärin**
  - tavoitteena rajata ongelmat pienelle alueelle

16.4.2002

37

Käyttö

- **paljon käytetty nykyisissä verkoissa**
  - Internetin OSPF-protokolla
  - ISO:n IS-IS -protokolla

16.4.2002

38

Hierarkkinen reititys

- **reitityksen skaalautuvuus**
  - isossa verkossa runsaasti reitittimiä (Internet: miljoonia)
    - reititystaulut suuria
    - reittien laskeminen raskasta
    - tietopaketit kuluttavat linjakapasiteettia
- **hallinta-autonomia => autonominen järjestelmä AS**
  - organisaatio päättää omista asioistaan
    - myös reitityksestä
    - oma sisäinen reititystapa

16.4.2002

39

Reitityshierarkia

- **Ylimmällä tasolla AS**
  - sama reititys AS:n sisällä
    - tehokkuus tärkeää
  - reititys AS:ien välillä
    - 'poliittinen asia'
- **AS:n sisällä alueita**
  - jaetaan reitittimet ryhmiin (alueet, regions)
  - kukin reititin tuntee kaikki alueensa sisällä
  - tietää mikä reititin hoitaa liikenteen muihin alueisiin

16.4.2002

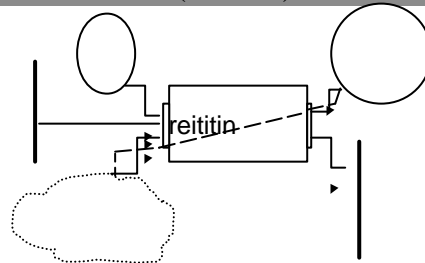
40

Hierarkkisen reitityksen ongelmat

- **reititin pituus kasvaa**
  - aina ei voida käyttää optimaalista reittiä
  - yleensä siedettävä
- **hierarkiatasojen määrä**
  - suorituskyky
  - hallinto

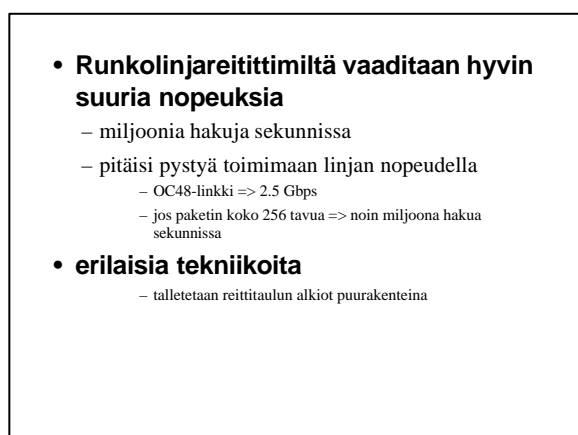
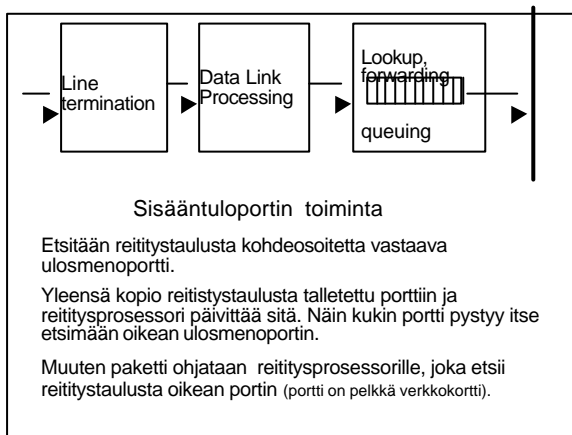
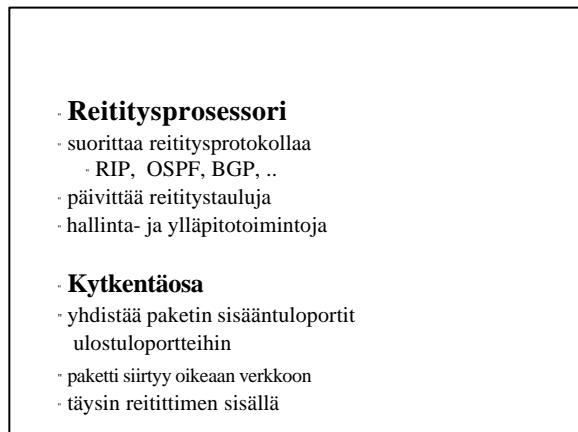
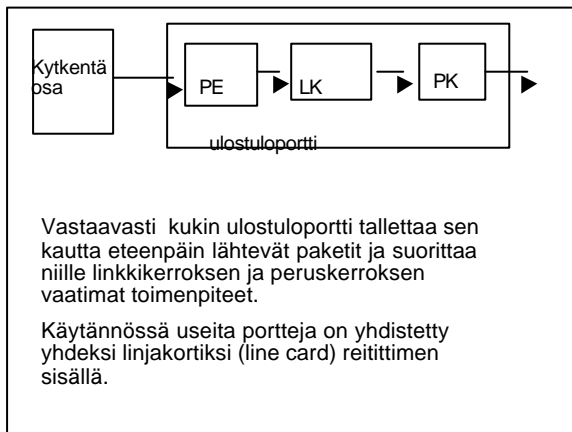
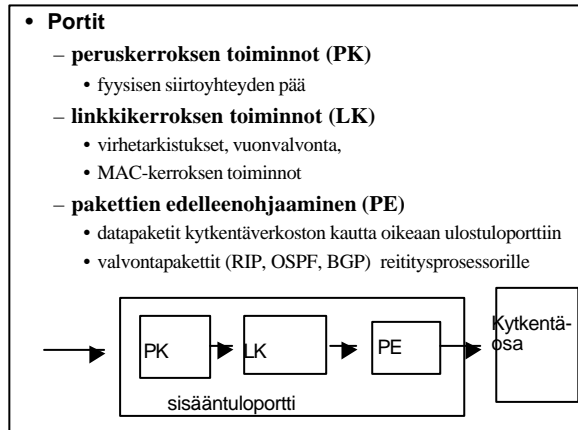
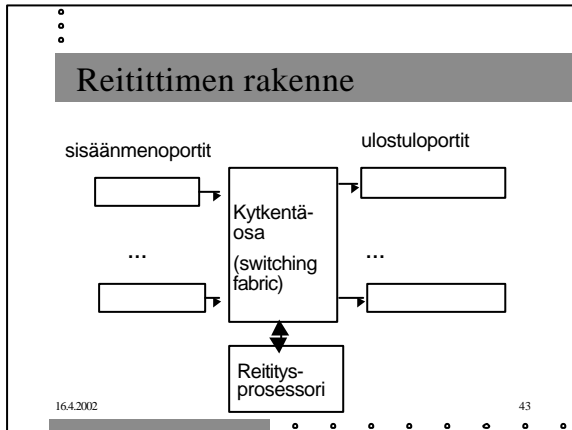
16.4.2002

4.2. Reititin (Router)

16.4.2002

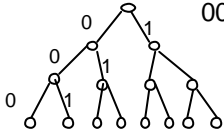
42

Osoitteen

1. bitti
2. bitti
3. bitti
- jne

Kun $n = 32$ ei ole tarpeeksi nopea nykyisiin runkoreitittämiin!

- content addressable memory (CAM)
- välimuistin käyttö

Kytkentäosa

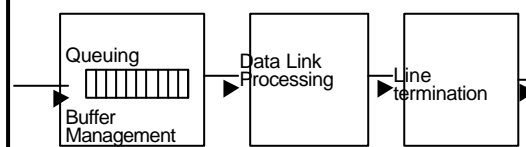
- **Kytkentä muistin kautta**
  - portit tavallisia käyttöjärjestelmän I/O-laitteita
  - keskeytys ilmoittaa paketin saapumisesta
  - CPU kopioi paketin sisääntuloportista muistiin
  - CPU tutkii osoitteen ja reitistystaulusta etsii vastaavan ulosmenoportin
  - CPU kopioi paketin muistista tähän ulosmenoporttiin
  - muistin saant nopeus rajoittaa toimintaa
- **nykyiset reitittimet**
  - käyttävät linjakortin omia prosessoreita

16.4.2002 • Memory shared multiprocessors 50

- **Kytkentä väylän kautta**
  - sisääntuloportit siirtävät paketin väylän kautta suoraan oikeaan ulosmenoporttiin
  - vain yksi paketti kerrallaan voi kulkea väylässä
  - jos väylä on varattu, paketti joutuu odottamaan
  - väylän nopeus rajoittaa kytkentänopeutta
    - Gbps nopeudet riittävät LANeille ja yritysverkoilla
- **Kytkentä kytkentäverkon kautta**
  - ristikkäinkytkin (crossbar switch)
  - $2N$ väylää, jotka yhdistävät N sisääntuloporttia N :ään ulosmenoporttiin
  - voivat tukkeutua => odotusta sisäänmenoportissa
    - Cisco 12000: 64 Gbps

Ulosmenoportit

Ulosmenoportti lähettää paketin taas seuraavaan verkkoon

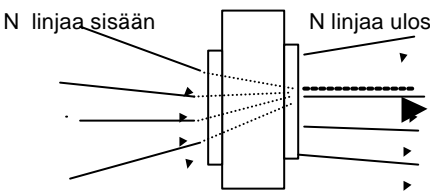

16.4.2002 52

Jonotus reitittimessä

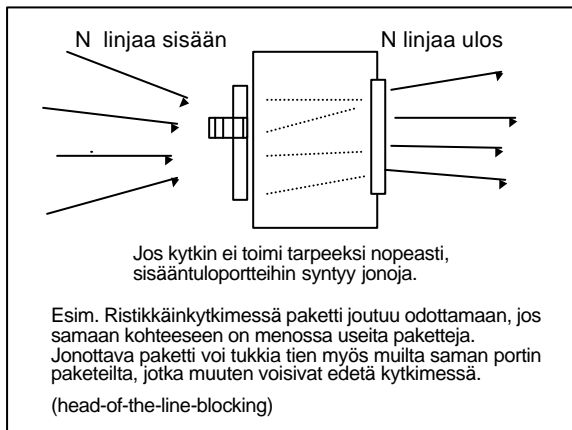
- **Sekä sisäänmeno- että ulostuloporttiin voi syntyä jonoa**
  - näissä jonoissa reititin voi kadottaa paketteja, kun puskuritila ei enää riitä
  - se kummassa jonossa paketit katoavat, riippuu kytkimen ja linjan nopeuden suhteista
  - jonoa voi syntyä myös, koska useasta lähteestä pyritään samaan kohteeseen

16.4.2002 53

Kytkin toimii riittävällä nopeudella, joten sisääntulossa ei tarvitse jonottaa.

Yhdelle linjalle liian paljon liikennettä => ulosmenoportin puskuritila täyttyy ja paketteja katoaa!

4.3. Internetworking

- **verkot erilaisia: nyt ja aina**
  - palvelu: yhteydellinen / yhteydetön
  - osoittaminen: yksitasoinen / hierarkkinen
  - monilähetys/yleislähetys
  - pakettin koko
  - toiminnot :
    - palvelulaatu (qos) , virheiden käsittely, vuonvalvonta, ruuhkanvalvonta, turvaus ja laskutus
  - protokolla

16.4.2002 56

- **ongelmana on erilaisten toiminnallisuuden yhteensopivuus**
  - luotettavuus
  - ruuhkan valvonta
  - kuittaukset
  - toimitusaikatakuut

16.4.2002 57

Yhteydettömien verkkojen yhdistäminen

- **verkkokerroksen protokollien oltava (lähes) samoja**
- **osoittaminen**
  - IP: 32-bittinen osoite
  - OSI: puhelinnumeron kaltainen osoite
  - osoitteiden yhteensovittaminen?
  - globaalisosioiteavaruus? standardi?

16.4.2002 58

Pakettien paloittelu (fragmentation)

- **kaikissa verkoissa paketilla jokin maksimikoko**
  - laitteisto (TDM-viipaleen pituus)
  - käyttöjärjestelmä (käytetty puskurinkoko)
  - protokolla (pituuskentän bittien lukumäärä)
  - standardinmukaisuus
  - virheistä johtuvan uudelleenlähetysten vähentäminen
  - tasapuolisuuden tavoite
- **48 tavua (atm) => 65515 tavua (IP)**

16.4.2002 59

Liian iso paketti verkkoon

- **liian iso paketti paloittelaa yhdyskäytävässä**
- **missä paketti kootaan?**
  - samassa verkossa, missä paloiteltiin
    - kaikki paketit ohjattava samaan yhdyskäytävään
    - jatkuva pilkkomista ja kokoamista!
  - vasta määränpäässä
    - pieni pakettikoko => lisää yleisrasitetta
    - kaikkien solmujen kyettävä kokoamaan paketteja

16.4.2002 60

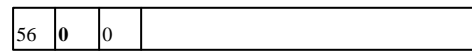
Pakettien kokoaminen

- **edellyttää palojen 'numerointia'**
  - on tiedettävä, mikä paketti mikä osa on kyseessä
- **kaikissa paloissa alkuperäisen pakettin tunniste + sijainti paketissa**
  - sijainti: pakettiin kuuluvan ensimmäisen tavun sijainti alkuperäisessä paketissa
- **lisäksi tieto, onko pala pakettin viimeinen**

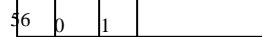
16.4.2002

• tai tiedettävä pakettin pituus

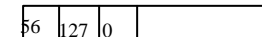
61

alkuperäinen paketti

paketin alkuosa

paketin loppuosa

paketin tunnus

sijainti-

kohta

eli

osan

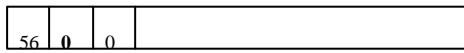
numero

viimeinen

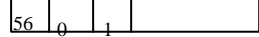
paketin

osa?

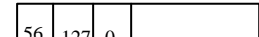
paketin data

alkuperäinen paketti

paketin alkuosa

paketin loppuosa

paketin tunnus

sijainti-

kohta

eli

osan

numero

Jatkuuko vielä?

paketin data

4.4. Internetin verkkokerros

• Internet

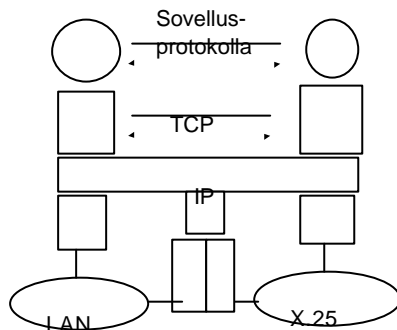
- on kokoelma 'itsenäisiä' aliverkkoja eli autonomisia järjestelmiä (AS, Autonomous Subsystem)
- joita yhdistää runkolinjat

• IP-protokolla

- verkkotason protokolla, joka pitää Internetin koossa
- tavoite: kuljettaa paketti (datasäike, datagram) lähteestä kohteeseen yli kaikkien välissä olevien erilaisten verkkojen

16.4.2002

64

IP kuljettaa lähdekoneelta kohdekoneelle

• Tässä tehtävässä tarpeen:

- osoitteet
- kuljetuserroksen protokolla
- liian ison datasähkeen paloittelu
- 'eksyneiden' pakettien hävittäminen (time-to-live)
- tarkistukset (checksum)

• hyviä lisäominaisuuksia (?)

- kuljetuspalvelun eriyttäminen (type of service)
- lisäpiirteitä: lähdereititys, tieto kuljetusta reitistä,

16.4.2002

66

IP-protokolla

• IP-datasähke

- otsake
- dataosa

• otsake

- 20 tavun kiinteä osa
  - tunnistiedot, pituustiedot, tarkistusbitit (-summa)
  - osoitteet, minkä kuljetusprotokollan sanoma
  - liian pitkän paketin paloittelu ja kokoaminen
  - erilaisen palvelun tarjoaminen eri sovelluksille
- vaihtelevan mittainen valinnainen osuus
  - lisäoptioita

16.4.2002

67

		TOS	
Tunniste		Flag	Siirtymä
Elinaika	Protokolla	otsakkeen tarkistussumma	
Lähettäjän IP-osoite			
Vastaanottajan IP-osoite			
Optiot (jos on käytössä)			
data			

IPv4 - datasähke

Versio	HL	TOS	Datasähkeen pituus (tavuja)	
Tunniste		Flag	Siirtymä	
Elinaika	Protokolla	otsakkeen tarkistussumma		
Lähettäjän IP-osoite				
Vastaanottajan IP-osoite				
Optiot (jos on käytössä)				
data				

IPv4 - datasähke

IP-otsakkeen kentät

• Versio IPv4 (IPv6)

• IHL

- otsakkeen pituus vähintään viisi 32 bitin sanaa (20-60 tavua)

• type of service (8 bittiä)

- kertoo halutun palvelun
  - nopeus, luotettavuus, kapasiteetti
  - ääni <-> tiedostonsiirto

- yleensä ei käytössä (käytössä uusissa Cisco-reitittimissä)

16.4.2002

70

Type of service -bitit:

- presedence-kenttä (3 bittiä)

- sanoman **prioriteetti** 0-7
  - 0 normaali
  - 7 verkon valvontapaketti

- D-bitti, T-bitti, R-bitti

- mikä on tärkeää yhteydessä
  - D: viive (Delay),
  - T: läpimeno (Throughput)
  - R: luotettavuus (Reliability)

- lisäksi vielä 2 käyttämätöntä bittiä

16.4.2002

71

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

• Datagram length

- koko datasähkeen pituus
- maksimi 65535 tavua
  - maksimipituus vielä riittävä, mutta tulevaisuuden nopeille verkoille jo ongelma
- yleensä koko 576 -1500 tavua

• Identification

- datasähkeen numero
- kaikissa saman datasähkeen osissa sama tunnus

16.4.2002

72

IP-otsakkeen kentät jatkuvat: liput

- **DF- bitti (Don't fragment)**
  - kieltää paloittelun
  - esim. jos vastaanottaja ei kykene kokoamaan datasähkettä
- **MF-bitti (More fragments)**
  - ilmoittaa, onko datasähkeen viimeinen osio vai tuleeko vielä lisää

16.4.2002

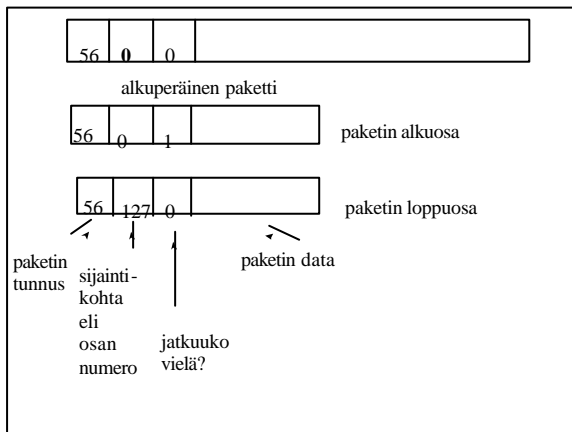
73

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

- **Fragment offset**
  - osion paikka datasähkeessä
  - osioiden oltava 8 tavun monikertoja (paitsi viimeisen)
  - 13 bittiä => korkeintaan 8192 osiota yhdessä datasähkeessä
- **lisäksi 1 käyttämätön bitti**

16.4.2002

74

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

- **Time to live**
  - rajoittaa paketin elinaikaa
  - maksimi 255 sekuntia
  - vähenee
    - joka hypyllä reitittimestä toiseen
    - myös odottaessaan reitittimessä (ei yleensä)
    - paketti hävitetään kun laskuri menee nolllille
- **Protocol**
  - mille kuljetuskerrokselle kuuluu
    - esim. TCP- tai UDP-siirtoon kuuluva

16.4.2002

76

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

- **Header checksum**
  - tarkistussumma lasketaan vain otsakkeelle
  - 16-bitin sanat lasketaan yhteen yhden komplementin aritmetiikalla
  - laskettava uudestaan joka reitittimessä
- **Source address, Destination address**
  - kohteen ja lähettäjän osoitteet muodossa
    - verkon numero ja isäntäkoneen numero = IP-osoite

16.4.2002

77

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

- **Options**
  - vaihtelevan mittaisia
    - 1. tavu kertoo option koodin
    - voi seurata pituuskenttä
    - datakenttiä
    - täytettä jotta 4 tavun monikertoja
  - käytössä 5 optiota
    - mutta reitittimet eivät välttämättä ymmärrä

16.4.2002

78

Optiot

- **Security**
  - datasähkeen luottamuksellisuus ja salassapidettävyys
- **Strict source routing**
  - datasähkeen kuljettava tarkalleen annettua reittiä
- **Loose source routing**
  - kuljettava ainakin annettujen reitittimien kautta
- **Record route**
  - reitin varrella olevat reitittimet liittävät tunnuksensa
- **Timestamp**
  - tunnuksen lisäksi liitettävä myös aikaleima

16.4.2002

79

4.5. IP-osoitteet

- jokaisella verkon isäntäkoneella ja reitittimellä on oma yksikäsitteinen osoite muotoa
  - verkon numero
  - isäntäkoneen (liitäntäkortin) numero
- **osoite on 32-bittinen**
  - osoitteen luokasta riippuen bitit jaetaan verkon numeroon ja isäntäkoneen numeroon eri tavoin
- **osoitteet palvelun tarjoajille jakaa ICANN**
(The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers)
  - nämä puolestaan jakavat muille

16.4.2002

80

• osoitteet merkitään yleensä desimaalimuodossa

- kukin osoitteen neljästä tavusta kirjoitetaan desimaalilukuna (0-255)
- luvut erotetaan pisteillä
- esim.
  - heksadesimaaliosoite C0 29 06 14 on 192.41.6.20 eli C0 => 192, 29 => 41, 06 => 6, 14 => 20
- pienin osoite on 0.0.0.0 ja suurin 255.255.255.255

16.4.2002

81

IP-osoitteiden muodot (alkuperäinen luokallinen osoitus)

IP-osoitteiden luokat

- **A-luokka hyvin isoille verkoille**
  - 7 bittiä verkko-osoitteeseen, 24 bittiä isäntäkoneille
  - 126 verkkoa, 16 miljoonaa konetta/verkko
- **B-luokka keskikokoisille verkoille**
  - 14 bittiä verkoille, 16 bittiä koneille
  - 16382 verkkoa, 65528 konetta/verkko
- **C-luokka pienille verkoille**
  - 21 bittiä verkoille, 8 bittiä verkon koneille
  - noin 2 miljoonaa verkkoa, 254 konetta/verkko

16.4.2002

83

Osoiteluokkien ongelmia

- **verkon kasvu => ongelmia**
  - C-luokan verkossa max 256 osoitetta
    - liian vähän useimmille yrityksille => tarvitsevat B-luokan osoitteen tai monta C-luokan verkko-osoitetta
  - B-luokan verkkoja liian vähän (max 16382) ja niissä liian paljon osoitteita (max 65536)
    - 100000 verkkoa jo 1996!
    - useassa B-verkossa alle 50 konetta
- => **B-luokan osoitteita tuhlaantuu ja osoitteista pulaa**

16.4.2002

84

CIDR (Classless InterDomain Routing)

- verkko-osa voi olla minkä tahansa kokoinen (ei vain 8,16,24 bittiä)
  - a.b.c.d/x, jossa x ilmoittaa verkon osan bittien lukumäärän
  - esim. yritykselle, jolla 2000 konetta varataan 2048 = 2^{11} koneosoitetta, jolloin verkko-osa varten jää 21 bittiä
    - C-luokan verkkoja
  - yritys voi itse vielä jakaa koneosoitteen 11 bittiä aliverkko-osoitteeksi ja koneosoitteeksi

16.4.2002

85

CIDR-idea jatkuu

- jaetaan osoitteet neljään osaan, kukin osa varataan yhdelle maanosalle (Eurooppa, Pohjois-Amerikka, Etelä-Amerikka, Aasia+Pasific)
  - kullekin noin 32 miljoonaa osoitetta
  - 320 miljoonaa jää vielä varastoon
- reititetään myös maanosien mukaan
  - osoitteet 194.0.0.0 - 195.255.255.255 Eurooppaan
- => pienemmät reititustaulut

16.4.2002

86

Muita Internet-protokollia

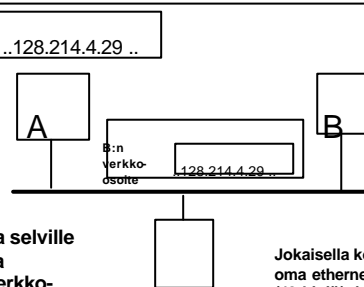
- **ICMP (Internet Control Message Protocol)**
  - verkon koneiden (reitittimien ja isäntäkoneiden) kommunikointiin esim. virhetilanteissa
- **ARP (Address Resolution Protocol)**
  - protokolla lähiverkon koneen verkko-osoitteen selvittämiseksi
- **OSPF (Open Shortest Path First)**
  - linkkitilareititykseen perustuva reititysprotokolla
- **BGP (Border Gateway Protocol)**
  - eri alueiden välinen reititysprotokolla
- **IPv6**
  - uudempi versio IP-protokollasta

• Näitä käsitellään Tietoliikenne II -kurssilla

16.4.2002

87

IP-paketissa on vain vastaanottajan IP-osoite

Pitää saada selville IP-osoitetta vastaava verkko-osoite.

Yleislähetyksenä kysely: "Kenen IP-osoite?"

Jokaisella koneella oma ethernet-osoite (48 bittiä), jota käytetään MAC-kehyksessä